

Kokoomuksen kulttuurivaltuuskunta
Kansanedustaja Sanna Perkiö, pj

Kiitän Suomen Arkkitehtiliitto SAFAn puolesta Suomen kulttuuripolitiikan kehittämistä koskevasta tiedustelustanne. Arvostamme suuresti saamaamme mahdollisuutta lausua arkkitehtuurin alan kehittämistarpeista.

Arkkitehtuuri on taidelajina monialainen. Perinteinen ja edelleen sopiva määritelmä arkkitehtuurista on, että se yhdistää tieteen, taiteen ja tekniikan. Alvar Aallon mukaan ”Arkkitehdin päätehtävä on tekniikan humanisoiminen”.

Arkkitehtuuri ympäröi meitä tiloina ja taloina, se on elimellinen osa arkea ja juhlaa. Vaikka arkkitehtuuri voidaan nähdä sen omista lähtökohdistaan taiteena, kenties enemmän kuin koskaan aiemmin arkkitehdit haluavat korostaa sen merkitystä ihmisen arjen toimintaympäristönä.

Suomen perustuslain mukaan kansalaisilla on oikeus hyvään rakennettuun ympäristöön, ja myös velvollisuus huolehtia siitä. Jotta lain tavoitteet toteutuisivat, tulee kansalaistaitoihin kuulua perusvalmiudet arvioida ympäristön laatua ja ymmärrys hyvän rakennetun ympäristön muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä. Rakennettu ympäristö antaa kansakunnalle kasvot ja kertoo ajastamme ja arvostuksistamme myös jälkipolville.

Kansalaisten osallistuminen ja merkitys ympäristön suunnittelun ja päätöksenteon prosesseissa lisääntyy merkittävästi. Rakentava osallistuminen edellyttää ympäristön lukutaitoa. Myös rakentamisen laadun kohottamisessa laatua vaativat asiakkaat ovat avainroolissa.

SAFA esittää konkreettisia arkkitehtuurin alan kehittämis- ja edistämistarpeina:

1. Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma

Vuonna 1998 laadittu Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma (Apoli) on ollut merkittävä virstanpylväs Suomen arkkitehtuurin edistämiseksi. Muiden taiteenalojen tärkein tukimuoto on ollut apurahajärjestelmä, mutta rakennustaiteen puolella apurahoista ei voi muodostua vastaavaa koko taiteenalan laatua edistävää instrumenttia.

Arkkitehtuuri ei ole tilaajasta vapaa taidemuoto, vaan lopputulos syntyy aina tilaajan määrittelemien tarpeiden ja taloudellisten reunaehtojen paineessa. Taiteellisen ilmauksen lisäksi arkkitehtuurin syntymistä ohjaavat moninaiset määräykset, lait, asetukset ja säännökset. Keskeiseksi kysymykseksi muodostuukin, mihin suuntaan rakentamista ohjataan.

Rakennustaiteen tarkoituksenmukaista tukemista on arkkitehtuuripoliittisen ohjelmatyön tukeminen. Tällöin tuetaan niitä mekanismeja, joilla edistetään hyvän rakennetun ympäristön syntymistä. Näiden mekanismien toimivuutta pyritään parantamaan juuri uudelleen aktivoituvassa arkkitehtuuripoliittisessa ohjelmatyössä. Tarkoituksena on jatkossakin pitää yllä seurantatyötä ja uudistaa itse ohjelmaa aika ajoin vastaamaan kunkin ajan tärkeimpiä haasteita.

Esitämme, että Apolin rahoituspohja (opm/ym) on jatkossakin turvattava taiteenalan tärkeänä edistämistyönä.

2. Arkkitehtuurin kulttuurisen ja yhteiskunnallisen merkityksen ymmärtäminen

Arkkitehtuurin kulttuurisen ja yhteiskunnallisen merkityksen ymmärtäminen kuuluu kansalaisen perustaitoihin. Koululaitoksessamme arkkitehtuurin perusteiden opetukselle ei ole ”korvamerkittyä” tuntimäärää, vaan se tapahtuu kuvataideopetuksen yhteydessä. Olemme huolestuneita ehdotuksesta peruskoulun uudeksi tuntijaoksi, jossa aineenopettajan antama pakollinen kuvataideopetus koostuu vain yhtenä vuonna annettavasta yhdestä viikkotunnista. Kulttuuriperintökasvatusta on siis annettava myös muiden oppiaineiden yhteydessä koko peruskoulun ajan, ja myös kansalaiskasvatukselle tulee luoda toimivat puitteet.

Arkkitehtuurin kansalaiskasvatusta tukisi rakennustaiteen historiaa esittelevä perusnäyttely ja sitä varten tuotettu opetusmateriaali. Suomessa ei ole arkkitehtuurin tiedotuskeskusta eikä tiloja Suomen rakennustaiteen historiaa dokumentoivalle pysyväisnäyttelylle.

Suomessa arkkitehtuuri esiintyy mediassa muita vastaavan elintason maita harvemmin ja yksipuolisemmin. Tämä johtuu puutteista sekä peruskoulutuksessa, että arkkitehtuurin tiedotukselle annettavista vähäisistä resursseista.

Suomen rakennustaiteen museon tilat eivät mahdollista pysyvää näyttelyä eivätkä tilat muutoinkaan vastaa nykyaikaiselle näyttelytoiminnalle asetettavia vaatimuksia. Rakennustaiteen ja Designmuseon lisätilan tarve on ollut akuutti jo 1980-luvulta lähtien. Opetusministeriön vuoden 2011 budjettiin ehdotama rakennustaiteen ja designmuseon välinen lisärakennus on poistettu budjetista.

Museon tehtävä ei ole ainoastaan historian dokumentointi, vaan tiedottaminen ajankohtaisista uusista ilmiöistä sekä kansalaisten osallistaminen rakennettua ympäristöä koskevaan keskusteluun.

Esitämme, että kansalaiskasvatuksen ja arkkitehtuurin edistämiseksi Suomen rakennustaiteen museon tulee saada asianmukaiset tilat

3. Arkkitehtuurin tekemistä säätelevät mekanismit

Arkkitehtuurin syntymisen edellytyksenä ovat pätevät toimijat sekä riittävät resurssit. Näemme huolestuttavana kunnissa tapahtuvan tilaajaosaamisen heikkenemisen. Julkinen sektori on merkittävä arkkitehtipalvelujen tilaaja, jonka tulisi kyetä innovatiivisiin hankintoihin immateriaalipalvelujen osalla. Rakennukset muodostavat merkittävän osan kansallisvarallisuudesta ja niihin kohdistuva suunnittelupalvelujen hankinta ei voi perustua resurssien minimointiin. Arkkitehtipalvelujen resursoinnin tulee mahdollistaa huolellinen suunnittelu. Siten taataan hyvä arkkitehtoninen lopputulos ja tekninen luotettavuus uudis- ja korjausrakentamisessa.

Toisin kuin useimmissa maissa, arkkitehdin ammatin harjoittaminen ei Suomessa ole luvanvaraista. Tämä koskee myös monia muita rakennusalan toimijoita. Tämä osaltaan heikentää rakennetun ympäristön laatua. Arkkitehti-nimike ei ole suojattu, eikä kuluttajalla ole rekisteriä mistä tarkastaa toimijoiden koulutus.

Apolin mukaan: *Valtioneuvosto kehottaa rakennuttavia valtion virastoja ja laitoksia kehittämään EU-lainsäädännön puitteissa suunnittelijoiden valintamenettelyjä niin, että siinä korostuvat toimijoiden kelpoisuus sekä hankkeen laatu ja kokonaistaloudellisuus.*

Esitämme, että julkisten hankintojen lainsäädäntöä tarkistetaan mahdollistamaan immateriaalipalvelujen tarkoituksenmukainen hankinta.

Esitämme, että rakennettua ympäristöä ohjaavassa lainsäädännössä varmistetaan alan toimijoiden pätevyys sekä luodaan rekisteröintijärjestelmä osana rakennetun ympäristön laadun varmistamista.

4. Arkkitehtuuri kansakunnan henkisenä perintönä

Valtion tulee toimia esimerkillisesti tilatessaan suunnittelupalveluja ja hoitaessaan kiinteistöomaisuuttaan.

Rakennus- ja asuntohallitusten lakkauttamisen jälkeen on valtion suhde arkkitehtuuriin ollut epäselvä. Tuore valtion kiinteistöstrategia huomioi rakennusperinnön (tuloa tuottamattomat kiinteistöt, jotka jäävät valtion omistukseen), mutta ei näe yhteyttä menneen ja tulevan laadukkaan rakentamisen välillä. Asiakirja tunnistaa strategiset ja ei-strategiset kiinteistöt, mutta ei linjaa valtion esimerkillistä ja kestävästä rakentamisesta ja korjaamisesta.

Esitämme, että valtion kiinteistöstrategiaan tulee sisällyttää esimerkillinen ja kestävä rakennuttaminen, rakentaminen ja kiinteistöomaisuuden ylläpito.

Esitämme, että valtionhallinnon tulee hankkeissaan käyttää eri muotoisia, tarkoitukseen sopivia arkkitehtuuri- ja suunnittelukilpailuja entistä enemmän esimerkkiratkaisujen etsimiseen ja suunnittelijavalinnan keinona.

Rainer Mahlamäki
Puheenjohtaja
Suomen Arkkitehtiliitto

Liite: Suomen Arkkitehtuuripolitiikka, Valtioneuvoston arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 17.12.1998

Lisätietoja: Pääsihteri Paula Huotelin, paula.huotelin@safa.fi, 040-5562827